

TÁRSASÁGI HÍREK

JANCSÓ ELEMÉR
(1905 – 1971)

November közepén temették el Jancsó Elemért, a kolozsvári egyetem tanárát, 20. századi felvilágosodáskutatásunk egyik vezető alakját. Keze még a legutolsó hetekben sem engedte el a tollat, hiszen annyi témája, elgondolása, kijegyzett anyaga volt, hogy évtizedekig dolgozhatott volna belőle megszakítás nélkül. Gyenge szívét féltettük is már a túlterheléstől, 1969-ben orvosi parancs kötötte néhány hónapra ágyhoz, azelőtt két évvel rajongásig szeretett bátyjának halála ejtette tompa gyászba, de irodalomszeretete, tanítani akarása győzött minden akadályon: 1969-ben összefoglaló tanulmánykötete jelent meg a magyar felvilágosodásról, s kritikái, vitacikkei, forrásközlései ezután sem maradtak el.

Mindezek után talán azt hihetnők, hogy szigorú és száraz egyéniség volt, tékába, kéziratárakba zárkózó fanatikusa szakmájának. Mi sem állt tőle távolabb ennél! Hosszúra nyúlt tanulóévei alatt középkori vágánsként barangolta be Európát meg Észak-Afrikát, és kortárs erdélyi tudósok között egy sem akadt, aki annyi útleírást adott volna ki, mint ő, az Eötvös Collégium s a Sorbonne hajdani diákja. Barangolt a magyar irodalomban is. Bessenyei és Kazinczy kora éppúgy vonzotta, mint a két világháború közötti erdélyi szellemi virágzás, Bod Péter naplójához csakúgy készített bevezetőt, mint *A fekete kolostor*hoz vagy Berde Mária regényeihez, a harmincas években pedig hivatásos kritikusként számított, aki elégedetlenkedett az *Erdélyi Helikon* irodalompolitikájával s Ujházy Elemér néven szerepelt a *Korunkban*.

Volt mondanivalója műalkotások szerkezetéről, ritmusáról, lélektaniságáról, ám még több az alkotók lelkeről, életútjáról, majd a költői iskolákról, a szellemi élet intézményeiről. Akár jelképesnek érezhetjük, hogy legnélkülözhetlenebb munkája — egy nagyszabású, kitűnően gondozott edíció — ezt a címet viseli: *Az erdélyi magyar nyelvűvelő társaság iratai*. Stilisztikai vagy verstani értekezésbe alighanem akkor sem fogott volna Jancsó Elemér, ha matuzsálemi életkort juttat neki a sors, a még megírásra váró hazai művelődéstörténeteknek azonban bizonyára ő lett volna leglelkesebb úttörője a romániai magyar szakemberek közül. Ezt szolgálta egykori kitűnő kezdeményezése, az

1939-ben megindított *Erdélyi ritkaságok* sorozat, amely Transylvania régi geográfusai és politikusai mellett fróit, esztétait, legelső nagy színcs egyéniségét, Nagy Lázárt is megszólaltatta. Különben sem volt titok Jancsó Elemér állandó érdeklődése a színháztörténet iránt, aminek legfőbb gyűjteménye egy kéziratos monográfia: a kolozsvári színház fejlődésrajza 1792-től az 1920-as esztendőig.

Igaz társakat, szövetségeseket kereső, melegszívű embert, fáradhatatlan pedagógust veszítettünk benne. Jancsó Elemér, az Erdélyi Fiatalok vállalkozásának cselekvő tagja, az Ady Endre Társaság hajdani vezetője 1936-ban egyetlen tömör mondattal jellemezte legjobb értelmiségi kortársait: „Az új nemzedék népi szellemű és demokratikus.” Nem kis dolog, hogy annyi történelmi vihar, próbára tevő idő közepette ő maga mindig e mondat szellemében élt és alkotott.

NAGY MIKLÓS

RENDEZVÉNYEK

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság tanári tagozata, a Fővárosi Pedagógiai Intézet és a „Fáklya” Klub magyar szakos tanárok számára szervezett rendezvénysorozatában 1972. első negyedében két összejövetelre került sor. Február 8-án Szabolcsi Miklós tartott előadást *A modern műelemző módszerekről*, március 7-én pedig Pándi Pál *Petőfi-problémák* címen. Ez utóbbi előadás — Révai József Petőfi-tanulmányainak fejlődésrajza — összegezését közölte a *Népszabadság* 1972. ápr. 9-i száma.

★

Karinthy Frigyesnek a Fővárosi Tanács által állítatott új síremlékét (Borsos Miklós alkotását) avatta fel ez év január 19-én a Magyar Írók Szövetsége. Társaságunk koszorúját Tolnai Gábor helyezte el a síremléken.